

Міністерство освіти і науки України
Дніпропетровський національний університет
імені Олеся Гончара

кафедра історії України

Методичні рекомендації
та плани практичних занять з курсу
«Історія України»
для студентів гуманітарних факультетів
ДНУ

Дніпропетровськ

2015

УДК 94 (477)(075.8)

ББК 63.3 (4 Укр.)я 75

Ш 19

Рецензенти:

д-р іст.наук, проф. В.О.Василенко

д-р іст.наук, проф. Ю.А.Святець

Уміщено плани практичних занять, рекомендовані джерела та література до семінарських занять та відповідних тем курсу, рекомендації до підготовки семінарських занять та самостійної підготовки студентів.

Призначені для студентів I курсу гуманітарних факультетів університету, а також можуть бути корисними для викладачів, аспірантів.

Укладачі: канд.іст.наук доц. І.А.Шахрайчук, канд.іст.наук доц. О.В.Іщенко.

Навчальне видання

Ігор Антонович Шахрайчук

Олена Віталіївна Іщенко

Методичні рекомендації

та плани практичних занять з курсу «Історія України»

для студентів гуманітарних факультетів ДНУ

**(Затверджено Вченою радою історичного факультету ДНУ протокол № 11 від 08 червня
2015 року.**

ВИМОГИ ДО РІВНЯ ЗНАТЬ ТА УМІНЬ СТУДЕНТІВ З ДИСЦИПЛІНИ «ІСТОРІЯ УКРАЇНИ»

Вивчення історії України передбачає досягнення наступних цілей:

- ~ виховання патріотизму, громадянськості, формування національної і правової свідомості, світоглядних переконань студентів, пропагування поваги до загальнолюдських прав і свобод, до демократичних принципів суспільного життя, до історії і традицій нашої Батьківщини,
- ~ усвідомлення себе як представника громадянського, етнокультурного та конфесійного суспільства, що історично склалося,
- ~ розвиток історичного мислення, вміння виявляти історичну обумовленість різних версій та оцінок подій минулого і сучасного, визначати і аргументовано подавати власне ставлення студентів до дискусійних проблем історії,
- ~ освоєння систематизованих знань про історію України, формування цілісного уявлення про місце і роль України у всесвітньо-історичному процесі,
- ~ оволодіння вміннями та навичками комплексної роботи з різними типами історичних джерел, пошуку і систематизації інформації як основи вирішення дослідницьких завдань,
- ~ формування властивості розуміти історичну обумовленість явищ і процесів сучасного світу, порівнювати події та явища минулого та сучасного, критично аналізувати отриману інформацію, визначати власну позицію щодо навколишнього світу.

Після засвоєння курсу «історія України» студент повинен

Знати:

- найважливіші методологічні концепції історичного процесу, їх наукову та світоглядну основу,
- методи історичного аналізу,
- факти, явища, процеси, судження, інтерпретації, системність та цілісність історичного процесу,
- основні етапи і ключові події історії України, видатних діячів вітчизняної історії,
- найважливіші досягнення української культури та системи цінностей, що сформувалися в ході історичного розвитку,
- взаємозв'язок та особливості історії України та всесвітньої історії, національної, конфесійної, етнонаціональної, локальної історії.

Уміти:

- проводити комплексний пошук історичної інформації у джерелах різного типу,
- працювати з історичним джерелом (уміти використовувати факти, що містяться у джерелах, при розповіді про історичні події; порівнювати свідчення різних джерел; критично їх аналізувати; розрізняти в історичній інформації факти, думки, оцінки, історичні описи, судження та інтерпретації),
- працювати з хронологією (визначати послідовність та тривалість найважливіших історичних подій),
- працювати з історичною мапою,
- описувати історичні події та пам'ятки культури, .

- брати участь у груповій дослідницькій роботі, визначати ключові моменти дискусії, формулювати власну позицію щодо обговорюваних питань, використовувати для її аргументації історичні свідчення, враховувати інші думки,
- подавати результати історико-пізнавальної діяльності у вигляді усної доповіді, конспекту, реферату, творчої роботи, рецензії, виступу на конференції тощо,
- систематизувати різнобічну історичну інформацію на основі загальних принципів і логіки всесвітньо-історичного процесу,
- аналізувати, пояснювати, оцінювати історичні факти та явища (співвідносити загальні історичні процеси та окремі факти; виявляти суттєві риси історичних процесів, явищ та подій; класифікувати історичні явища та події по заданій ознаці; пояснювати смисл основних історичних понять і термінів, визначати передумови, причини та наслідки найважливіших історичних подій)
- аналізувати причини поточних; подій в Україні та світі та визначати до них своє ставлення.

ОЦІНКА УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

Модульна система дозволяє краще мотивувати студента не тільки виконувати всі вимоги навчального процесу, але й активно працювати протягом всього періоду навчання, не сподіваючися тільки на успішне складання іспиту. Крім того, студент має можливість самостійно бачити результати своєї праці та оцінювати її. Правильне використання модульної системи сприяє підвищенню рівня знань, більш справедливому оцінюванню, стимулюванню старанних студентів, зменшенню претензій студентів до викладачів щодо «заниження» оцінок.

Відповідно до цих умов відбувається оцінювання успішності навчання. При використанні модульної форми підсумкового контролю його результати після закінчення логічно завершеної частини лекційних та практичних занять враховуються при виставленні підсумкової оцінки з історії України в цілому.

Оцінка знань студентів здійснюється за 100-бальною шкалою шляхом проведення двох поточних. (ПК-1, ПК-2) та двох модульних контролів (МК-1, МК-2). Про перелік питань, що включаються до ПК та МК, і розподіл балів між ними лектор інформує студентів на початку семестру. Як правило, на всі ПК відводиться 30 балів на всі МК 30 балів.

ПК мають за мету оцінити ступінь засвоєння студентом і практичного матеріалу, уміння виконувати самостійну роботу і проводяться у формі усного опитування або письмового експрес - контролю на практичних заняттях та консультаціях. МК проводяться у письмовій формі та шляхом тестування з метою перевірки засвоєння студентами матеріалу лекційних занять. Студент допускається до МК тільки після складання відповідних ПК. ПК чи МК вважається складеним, якщо набрана студентом кількість балів відповідає оцінці не нижче "задовільно",

Кредитно-модульна система передбачає: можливість отримання студентом екзаменаційної оцінки з курсу «історія України» на підставі модульних контролів, що вважається як **перше складання екзамену**. Студент, який повністю виконав усі завдання, передбачені календарним планом дисципліни, і здобув загальну суму балів не менше 60, може, за згодою студента, отримати оцінку за екзамен «автоматом». Студент має право на повторне складання МК, що вважається **другим складанням екзамену**.

Шкала відповідності отриманої студентом загальної суми балів оцінкам з дисципліни відведена у таблиці 2:

Таблиця 2:

Оцінка	Сума балів
Відмінно	90-100
Добре	75-89
Задовільно	60-74
Незадовільно	59 і менше

Оцінка «відмінно»

Свідчить про високий рівень знань. Виставляється студентам, які глибоко й міцно засвоїли програмний матеріал, вичерпно, послідовно, грамотно й логічно його викладають, у відповіді яких теорія й практика тісно пов'язані. Їх навчальна діяльність має дослідницький характер. При цьому студенти без утруднень дають відповідь на видозміненні завдання, творчо застосовують набуті знання, правильно обґрунтовують прийняті рішення, самостійно оцінюють різні життєві ситуації; явища, факти: проявляють та відстоюють власну позицію, виявляють навички системного підходу до вирішення поставлених завдань.

Оцінка «добре»

Свідчить про достатній рівень знань. Виставляється студентам, які твердо знають програмний матеріал значно вище середнього рівня, грамотно і по суті його викладають, не допускають істотних неточностей у відповідях на запитання; самостійно застосовують знання у стандартних ситуаціях. Такий студент знає суттєві ознаки понять, явищ процесів, закономірностей, зв'язків між ними Він також володіє навичками аналізу, узагальнення, абстрагування вміє робити висновки. виправляти допущені помилки. Відповідь студента повна, правильна, логічна, обґрунтована, хоча їй і бракує власних суджень.

Оцінка "задовільно"

Свідчить про середній рівень знань. Виставляється студентам які виявили знання тільки основного програмного матеріалу, допускають окремі неточності, не досить правильні формулювання при викладі програмного матеріалу, однак володіють умінням елементарного виконання поставлених завдань.

Оцінка «незадовільно»

Свідчить про початковий рівень знань, виставляється студентам які не знають значної частини програмного матеріалу, елементарно і фрагментарно викладають навчальний матеріал, допускають суттєві помилки, невпевнено, з великими утрудненнями виконують поставленні завдання.

НАПИСАННЯ РЕФЕРАТИВНОЇ АБО ТВОРЧОЇ РОБОТИ

Як підібрати тему?

Вибір теми, її осмислення та обґрунтування - перший етап виконання реферативної або творчої роботи, найважливіша умова її успішного виконання. Вибір теми здійснюється студентом самостійно за рекомендованим кафедрою списком або разом і з викладачем. Тут необхідно враховувати такі фактори як науковість, практичність і актуальність, перспективність, інтерес студента до досліджуваної теми. Необхідно враховувати і такий фактор, як наявність достатнього обсягу літератури по тих питаннях, на які необхідно відповісти студенту самостійно при виконанні такої роботи.

Досить частою помилкою студентів є повна або часткова невідповідність заявленої теми дослідження реальному змісту роботи. Така невідповідність часто спостерігається між загальними висновками та темою студентської роботи. Якісна робота повинна мати внутрішню єдність, логіку та відображати хід і результати розробки обраної теми.

Як підібрати літературу та джерела?

Для початку самостійної роботи необхідна література. Дослідницька робота неможлива без ознайомлення з основними джерелами по темі. Знайти літературу і джерела можна у:

1. бібліотеці ДНУ;
 2. в обласній та міській бібліотеках;
 3. у книжкових магазинах та на книжкових ринках;
 4. в Інтернеті,
- використовуючи пошукові сервери, наприклад: україномовний Meta (www.meta.ua, www.meta.com.ua), англomовні Google (www.google.com) та Yahoo (www.yahoo.com), російськомовні Яндекс (www.yandex.ru), Рамблер (www.rambler.ru) та Апорт (www.aport.ru) тощо;
 - використовуючи каталоги електронних бібліотек;
 - використовуючи матеріали відомих вам історичних сайтів,

Роботу з літературою та джерелами краще розбити на декілька етапів:

- ✓ попередній вибір по каталогах, бібліографічних покажчиках, списках літератури у відповідних книжках
- ✓ та статтях;
- ✓ пошук потрібних джерел у відповідності із завчасно складеним списком;
- ✓ аналіз першоджерел, їх відбір, ксерокопіювання.

Для складання найбільш повного попереднього списку літератури необхідно проглянути каталоги, бібліографічні покажчики, збірники наукових праць, періодичні видання. У бібліографічних покажчиках вказується, що видано по тій чи іншій історичній темі. Перегляд періодичних журналів краще за все починати з останнього номера за кожен календарний рік, Як правило, в останньому номері подається зміст опублікованих статей за весь минувший рік.

Маючи на руках сформований список літератури, можна починати працю у бібліотеках: збирати інформацію, вибирати необхідну, робити нотатки, ксерокопії. При ньому не слід забувати підписувати ксерокопії, інакше потім буде незрозуміло, кому належить авторство скопійованого тексту.

Часто обсяг літератури по темі може бути надто великий. Для економії часу аналіз слід починати з найбільш "перспективних" (нехай і на перший погляд) джерел, знайомство з якими у найбільшій мірі знадобиться при підготовці до семінару, написання реферату, доповіді тощо.

При збиранні матеріалу не треба переписувати або конспектувати роботи, що вивчаються. Краще зосередити увагу на фактах і важливих висновках. Виписувати матеріал слід своєю мовою, у стислих формулюваннях, ігноруючи літературний бік справи.

Для економії часу на майбутніх етапах роботи виписки краще робити на карточках. При цьому не шкодуйте паперу: на кожній карточці фіксуйте лише один факт (більше одного лише у випадку близькості чи ідентичності фактів) або одне судження. Крім того, кожна виписка повинна мати точку "зворотну адресу", включаючи номер сторінки, звідки взятий матеріал.

Працюючи над джерелами слід не просто «позичати» чужий матеріал, але й виробляти власні ідеї, підходи та концепції, фіксувати власні думки. Переписування чужого тексту цілими масивами і без посилань на першоджерело перетворює студентську роботу на плагіат. Проте з іншого боку, потрібно творчо позичати з робіт інших авторів інформацію, яка використовується для характеристики, порівняння, протипоставлення, розвитку, перевтілення.

РЕКОМЕНДАЦІ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ДО СЕМІНАРСЬКОГО ЗАНЯТТЯ

Семінарські заняття є важливим чинником перевірки знань студентів. Головна мета семінару - поглибити і систематизувати вивчення найбільш важливих, складних і актуальних тем історії України. Це вид навчального заняття, на якому викладач організовує обговорення студентами питань програмного матеріалу. Семінари мають на вісті виробити у студентів уміння самостійно вивчати питання курсу, сприяють розвитку творчої самостійності студентів, поглибленню їх інтересу до науки і наукових досліджень, розвитку культури мовлення, формуванню навичок бубличного виступу, участі в дискусії. У процесі обговорення питань, студенти навчаються формулювати свої думки, робити грамотні висновки.

Опрацювання тем семінарських занять або окремих їх питань може відбуватися в різних формах:

- співбесіди,
- загально групові дискусії,
- заслуховування й обговорення рефератів,
- проведення письмових контрольних робіт,
- виконання тестових завдань.

Семінар як форма навчального процесу складається з короткого вступного слова викладача, обговорення під його керівництвом головних питань теми, заключного слова викладача та роз'ясненні завдання до наступного заняття. Семінарські заняття проходять так: після короткого вступного слова викладача слово надається одному зі студентів. Виступаючому для викладення своїх думок надається 7-10 хвилин. Виступ не повинен бути ні надто коротким, ні надмірно затягнутим; слід якомога повніше та чітко висвітлити поставлено питання. Інші студенти уважно слухаючи виступ, роблять позначки на полях свого конспекту, а потім беруть участь в обговоренні, висловлюючи власне розуміння: питань і, таким чином, здійснюють колективний пошук вірних узагальнень та висновків.

Виступаючий повинен показати знання матеріалу, вміння аналізувати його, додержуючись послідовності викладу, чітко переходячи від одного пункту свого виступу до іншого, Підкреслюючи найважливіші та найсуттєвіші моменти, роблячи короткі висновки. При цьому слід говорити просто, зрозуміло, конкретно, своїми словами, а не читати записи чи друкований матеріал. Під час виступів можна, до певної міри, користуватись конспектом, методичними вказівками або хрестоматією,

Викладач під час обговорення теми може поставити додаткові запитання, що впливають з основних і логічно з ними пов'язані. Важливо, щоб і студенти оволоділи вмінням правильно, за суттю ставити питання до виступаючого. Під керівництвом викладача аналізуються різні варіанти поставленого питання, вирішуються спірні проблеми, виправляються помилки, допущені у відповідях та виступах. Доповнення повинні бути цілеспрямованими, чіткими, по можливості короткими. Не слід повторювати вже сказане. Кожен студент на семінарі повинен активно працювати, тобто уважно слухати кожного, хто виступає, продумуючи відповіді на зверненні до нього запитання, репліки тощо. Отже, семінар має бути активним, творчим заняттям, де студенти вчать формулювати і обґрунтовувати вирішення питань, чітко аргументувати свої відповіді даними із першоджерел та літератури, захищати і відстоювати свою думку у дискусії.

Семінарські заняття є обов'язковими для відвідування. На них ведеться облік поточної успішності студентів. Тому пропущений семінар, незважаючи на причину пропуску, так само як і незадовільна оцінка в процесі семінарського заняття, підлягають обов'язковому відпрацюванню. Як звичайно, студенти відпрацьовують пропущено заняття на консультації. Невиконання згаданих вимог є підставою для того, щоб не допустити студента до складання іспиту.

Семинар Українські землі княжої доби (IX — XI ст.)

План

1. Створення і політичний розвиток Київської Русі: основні етапи та тенденції
2. Міжнародні відносини Київської держави.
3. Соціально-економічні процеси в давньоруському суспільстві.
4. Етнічний розвиток Русі.
5. Духовне і культурне життя Давньої Русі.

Джерела:

Багрянородный Константин. Об управлении империей. М.: 1989.. -«Великая хроника» о Польше, Руси и ее соседях XI XIII вв. /Под ред. В.Л. Янина. М.: 1987.

Джаксон Т.Н. Исландские королевские саги как источник по истории Древней Руси и ее соседей X - XIII вв. // Древнейшие государства на территории СССР: Матер. и исслед. 1988—1989 гг. — М.: 1991.— с. 5 - 169.

Галицко-Волинская летопись — Л: 1994.

1989. Літопис руський / За Іпатським списком / Переклав А. Махновець. К 1989. Повесть временных лет / Текст и перевод В. П.Адриановой-Перетгц. — Слово о полку Игореве. — М.: 1985

Література:

Асєєв Ю.С. Джерела. Мистецтво Київської Русі / Ю.С.Асєєв – К.: Мистецтво, 1980 – 214 с.

Арістов В.Ю. Раннє літописання про уличів, древлян і Свенельда // Укр. іст. журн. 2011, №6, с. 172-182

Бабій В. Інтимне життя давньоруських князів // Київ, 2006, № 7-8, с. 147-167

Баран О. Причини прийняття християнства Володимиром Великим // Хроніка, 2000, №69-70, с. 309-316

Безродний Є.Ф. Політична думка в Київській Русі в XI – XIV століттях. // Є.Ф. Безродний, О.І.Уткін Історія політичних вчень. Навч. посіб. – К., 2006. с 60-67.

Брайчевський М. Ю. Утвердження християнства на Русі. — К.: 1988..

Греков Б. Д. Киевская Русь. — Мл 1953.

Грушевський М. Історія України-Руси: В 11 т., 12 кн. Т. 1 — К.: 1991;

Т. П. - Ел 1992.

Виноградов Г. Давньоруська державність як метанаратив. // Ейдос. Альманах теорії та історичної науки / Гол. ред. В. Смолій, Відп. ред. І. Колесник. – К. 2007. – Вип. 3. с. 106-119.

Гумилев Л. Я. Древняя Русь и Великая степь. — М.: 1989.

Даранська В. Хрещення Русі як світоглядна трансформація // Українознавство. 2012 - №4 с. 127-131.

Древняя Русь в свете зарубежных источников: Хрестоматия / Под ред. Т.Н.Джексон, И.Г.Коноваловой, А.В. Подосенкова. – М. 2010. – 384 с.

Зінченко А.Л. Прийняття Руссю християнства / Зінченко А.Л. Історія дипломатії від давнини до нового часу. Навч. посіб. К. 2005. с. 306-308

Корелюк В. Д. Западные славяне и Киевская Русь в X — XII вв.—М.: 1964.

Котляр М. Ф. Галицько-Волинська Русь. — К.: 1998.

Він же. Галицько-Волинський літопис XIII ст. — К.: 1993.

Він же. Данило Галицький. — Кл 1979.

Він же. Древнерусская государственность. — СПб.: 1998,

Він же. Формирование территории и возникновение городов Галицко-Волинской Руси IX — XIII вв. — К. - 1985.

Маланчук О.І. Київська Русь: становлення та суспільно-політичний розвиток // Маланчук О.І.

Актуальні проблеми політичної історії України. – К. 2005. с. 5-27.

Толочко П.П. Кочевые народы степей и Киевская Русь / П.П.Толочко Спб.: Алетейя, 2003 – 160 с.

Толочко О.П. Толочко П.П. Київська Русь. – К.: Альтернативи – 1998. 336 с.

Семінар Визвольна війна українського народу середини XVII століття під проводом Б. Хмельницького

Тема № 1: Проблеми історіографії та джерелознавства Визвольної війни під проводом Б. Хмельницького

1. Історіографія історії Визвольної війни.
2. Загальна характеристика джерельної бази.

Тема № 2: Україна напередодні Визвольної війни

1. Українські землі в державній системі Речі Посполитої.
2. Етноконфесійна ситуація та етносоціальні протиріччя на українських землях.
3. Загальна характеристика економічного становища українських земель.

Тема № 3 Воєнно-політичні події Визвольної війни українського народу середини XVII ст.

1. Підготовка повстання та перші перемоги армії Б. Хмельницького.
2. Особливості визвольних змагань українського народу в 1649 - 1653 рр.
3. Процес формування української козацької держави: територія, адміністративний поділ, формування апарату управління, військо.
4. Переяславська Рада та Березневі статті, їх історичне значення.
5. Місце Визвольної війни в історії України та Центрально-Східної Європи.

Джерела:

- Боплан Г.А. Опис України. -К., 1990.
Воссоединение Украины с Россией: Документы и материалы: В 3 т. - М., 1953 - 1954.
Документи Б.Хмельницького (1648 - 1657). - К., 1961.
Документи об Освободительной войне украинского народа 1648 - 1654 гг. - К., 1965.
Історія України в документах і матеріалах. - К. 1941. - Т.3.
Літопис Гадяцького полковника Григорія Грабянки. - К.,1992.
Літопис Самійла Величка. - К.,1991. - Т.1 - 2.
Літопис Самовидця. - К.,1971.
Сафоіович Ф. Хроніка з літописів стародавніх. - К., 1992.
Універсали Богдана Хмельницького. 1648 - 1657. - К., 1998.

Література:

- Ананович О. Українсько-російський договір 1654р. Міфи і реальність. - К., 1994.
Баранович А. И. Украина накануне освободительной войны в середины XVII в. (Социально-экономические предпосылки войны). - М., 1959.
Брехуненко В. Московська експансія і Переяславська Рада 1654 року. - К., 2005.
Голобуцький В. Запорозьке козацтво. 2 вид., доп. і переробл. - К., 1994.
Голобуцький В.А. Дипломатическая история освободительной войны украинского народа 1648 - 1654 гг.-К, 1962.

- Горобець В. «Воліємо царя східного...» Український Гетьманат та російська династія до і після Переяслава. - К., 2007.
- Гуржій О.І. Українська козацька держава в другій половині XVII ст.: Територіальні межі та населення. - К., 1993.
- Джеджула Ю.А. Таємна війна Б.Хмельницького: Історико-документальна оповідь. - К., 1995.
- Крип'якевич І. Б.Хмельницький. - К., 1990.
- Карпов Г. В защиту Б.Хмельницкого. - М., 1890.
- Коваленко Л.А. Історіографія історії Української РСР від найдавніших часів до Великої Жовтневої Соціалістичної Революції. -К., 1983.
- Ковальський Н.П., Мыцык Ю.А. Анализ отечественных источников по освободительной войне украинского народа 1648 - 1654гг. - Днепропетровск, 1984.
- Кулиш П.А. Отпадение Малороссии от Польши (1340 - 1654). - М, 1889. - Т. 3.
- Лисяк-Рудницький І. Переяслав: історія і міф // Лисяк-Рудницький І. Історичні есе. - К., 1994. - Т. 1.
- Маслак В. Образ Національно-визвольної війни українського народу в російській науково-популярній літературі // Історіографічні дослідження в Україні. - К., 2008. - Вип. 18. - С. 314 - 325.
- Марченко М.І. Українська історіографія (з найдавніших часів до середини XIX ст.) - К., 1959.
- Матях В.М. Українсько-російські відносини другої половини XVII - XVIII ст. (стан дослідження пролеми у вітчизняній історіографії) // УІЖ. - 2003. - №6. - С. 110-118; 2004. - №1. - С. 81 - 89.
- Мыцык Ю.А. Анализ архивных источников по истории освободительной войны украинского народа 1648-1654гг.-Днепропетровск, 1988.
- Мицик Ю.А. Джерела з історії національно-визвольної війни українського народу середини XVII ст. - Дніпропетровськ, 1996.
- Мыцык Ю.А. Записки иностранцев как источник по истории освободительной войны украинского народа 1648 - 1654гг. - Днепропетровск, 1985.
- Мыцык Ю.А. Украинские летописи XVII века. - Днепропетровск, 1978.
- Оглоблин О. Українсько-московська угода 1654. - Нью-Йорк, 1954.
- Переяславська рада 1654 року (історіографія та дослідження). - К., 2003.
- Санін Г.А. Отношения России и Украины с Крымским ханством в середине XVII века. - М., 1987.
- Сисин Ф. Хмельниччина та її роль в утворенні модерної української нації // Український історичний журнал. - 1995. -№ 4.
- Смолій В.А., Степанков В.С. Б.Хмельницький. Соціально-політичний портрет. - К., 1993.
- Смолій В.А., Степанков В.С. Б.Хмельницький. Хроніка життя та діяльності. - К., 1994.
- Смолій В.А., Степанков В.С. Українська державна ідея XVII - XVIII ст.: Проблеми формування, еволюції, реалізації. -К., 1997.
- Стороженко І.С. Б.Хмельницький і воєнне мистецтво у Визвольній війні українського народу середини XVII ст. Книга перша: Воєнні дії 1648-1652рр. - Дніпропетровськ, 1996.
- Стороженко І.С. Богдан Хмельницький і Запорозька Січ XVI - середини XVII століть. Кн.. 2: генезис, еволюція та реформування організаційної структури Січі. - Дніпропетровськ, 2007.
- Українська історіографія на зламі XX і XXI століть: здобутки і перспективи. - Львів, 2004.
- Федорук Я.О. Зовнішньо-політична діяльність Б. Хмельницького та її вплив на формування його політичної програми (1648 - серпень 1649 рр.). - Львів, 1993.
- Федорук Я.О. Міжнародна дипломатія і політика України 1654 -1657. Частина 1:1654 рік. - Львів, 1996.
- Флоря Б.Н. Переяславская рада 1654 г. и ее место в истории Украины // Белоруссия и Украина: история и культура: ежегодник. 2004. - М., 2005. - С. 5
- Чухліб Т. Концепція полівасалітетної підлеглості Б. Хмельницького та українсько-російські взаємовідносини середини XVII ст. // Україна та Росія: проблема політичних і соціокультурних відносин. - К.. 2003. - С. 146-174.
- Щербак В.О. Антифеодальні рухи на Україні напередодні Визвольної війни українського народу 1648 -1654 рр. - К., 1989.
- Щербак В.О. Конфесійний фактор у взаємовідносинах українського козацтва з урядом Речі Посполитої до середини XVII ст. // Україна - Польща: історична спадщина і суспільна свідомість,-

К., 1993 - С. 87 - 96; Український історичний журнал. - 1995. - № 4.

Яковенко Н. У кольорах пролетарської революції // Український гуманітарний огляд. - К., 2000. - Вип. 3.

Яковенко Н. Скільки облич у війни: Хмельниччина очима сучасників // Яковенко Н. Паралельний світ. Дослідження з історії уявлень та ідей в Україні XVI - XVII ст. - К., 2002. - С. 189 - 228.

Семінар. Українська революція 1917 -1920 рр.

План:

1. Причини, характер та стратегічна мета революції.
2. Українська революція за часів Центральної Ради (березень 1917 - квітень 1918 р.). Проголошення і початок розбудови незалежної УНР.
3. Гетьманський переворот і тимчасова перемога консервативних тенденцій суспільного розвитку (29 квітня — 14 грудня 1918 р.),
4. Відновлення УНР за часів Директорії (грудень 1918 - кінець січня 1919 р.).
5. Наростання внутрішньої нестабільності УНР і посилення громадянської війни (початок лютого - листопад 1919 р.).
6. Трансформація революційних процесів у воєнне протиборство за владу в Україні. Поразка революції (грудень 1919 - кінець 1920 р.).
7. Причини поразки, історичне значення і уроки української національно-демократичної революції.

Джерела:

Винниченко В. Відродження нації. Історія української революції' - Київ; Відень, 1920 і 1990. Т. 1 -3.

Гражданская война на Екатеринославщине (февраль 1918 - 1920 гг.): Документы и материалы. - Днепропетровск, 1968.

Гражданская война на Украине. 1918 - 1920: Сб. докум. и матер.: В 3 т.; 4 кн. Т. 1 - 3. - К., 1967.

Ленін В. І Про Україну : В 2 ч. Ч. 2. - К., 1969.

Махно Нестор, Воспоминания: В 3 кн. Кн. 1 -3. - Париж. 1929, 1936 - 1937 / К., 1991.

Національні процеси в Україні. Історія і сучасність: Документи і матеріали: У 2 ч. - К., 1997. Т. 1.-С. 399-575.

Революцией призванные: Воспоминания екатеринославских рабових. 1893 - 1917 гг. / Под общей ред. К Я. Борщевского. - Днепропетровск, 1978.

Революция на Украине по мемуарам белых / Под ред. Я. Я. Попова, - М.; Л., 1930 / 1990.

Скоропадський П, Спогади (кінець 1917-грудень 1918 р.). - Київ; Філадельфія, 1995. Українська Центральна Рада: Документи, матеріали: У 2 ч. - К., 1996 - 1997.

Література:

Верстюк В. Ф. Українська революція: доба Центральної Ради // УГЖ. - 1995. — № 2, 5, 6.

Він же. Українська Центральна Рада: Навч. посібник. - К., 1997.

Він же. Українська Центральна Рада: період становлення // Укр. іст. журн. 2007, №2, с 23-46.

Волковинский В. Н. Махно и его крах. - М., 1991.

Гай-Нижняк П.П. УНР та ЗУНР: становлення органів влади і національне державотворення (1917 – 1920 рр) - К. Щек. – 2010. – 304 с

Гошуляк І. Л. Про причини поразки Центральної Ради // УГЖ. - 1994. — № 1.

Гриценко А. П. Політичні сили у боротьбі за владу в Україні (кінець 1917 р. - початок 1919 р.).- К., 1993.

Він же. Політичні сили у боротьбі за владу в Україні: рік 1919. - К., 1996.

Він же. Політичні сили у боротьбі за владу в Україні: рік 1920. - К., 1997.

- Гунчак Т. Україна. Перша половина ХХ століття. — К., 1993.
- Копиленко О. Л. "Сто днів" Центральної Ради. - К., 1992.
- Копилент О., Копиленко М. Держава і право України 1917 - 1920. - К., 1997.
- Вони ж. Друга УНР: Спроба історико-теоретичного аналізу// Право України. - 1996. - № 8.
- Карповенко С.В. Українська Центральна Рада / С.В. Карповенко, А.Г.Морозов, О.П.Реєнт. – Вінниця, 2004. с. 6-93
- Кульчицький С. Українська держава часів гетьманщини // УЖ. - 1992. — № 7, 8.
- Він же. УРСР в добу "воєнного комунізму" (1917 - 1920): Спроба побудови концептуальних засад реальної історії. - К., 1994.
- Литвин М. Р., Науменко К. Є. Історія ЗУНР. - Львів, 1995.
- Млиновський Р. Нариси з історії українських визвольних змагань 1917 - 1918 рр. - Львів, 1994.
- Нагаєвський І. Історія української держави двадцятого століття. - К., 1995.
- Павленко Ю., Храмов Ю. Українська державність у 1917 - 1919 рр. - К., 1995.
- Реєнт О. Українська революція. - К., 1996.
- Солдатенко В.Ф. Українська революція: концепція та історіографія - К., 1997.
- Він же. Українська революція. Історичний нарис. -К., 1999.
- Турченко Г.А. Доба Центральної Ради: Південна Україна чи Новоросія? // Турченко Г.А. Південна Україна на зламі епох (1914-1922 рр.) – Запоріжжя. – 2005. с. 64 – 135.
- Удовиченко О. І. Україна у війні за державність. - К., 1995.
- Українське питання в Російській імперії та Радянському Союзі (XVIII - перша половина ХХ ст.) / За загальною ред. В. В. Іваненка. - Дніпропетровськ, 1998. - С. 96 - 120.
- Українська Народна Республіка. Директорія: ідеї та практика державного будівництва // Український вибір політичного розвитку / Авт. кол. В.Ф. Солдатенко, Т.А. Вевз, О.Д. Бойко та інші: Ін-т політ. і етнонац. досл. – К. 2007. с. 247-249.
- Українська Народна Республіка // Україна: політична історія ХХ – поч. ХХІ століття / Головн. ред. В. Литвин. – К. 2007. с 265-312.

**Контрольні тестові завдання для перевірки знань
студентів.**

Середньовічна історія України

Виникнення і розвиток Київської Русі

У завданнях 1-4 вкажіть одну правильну відповідь.

- 1) Визначте хронологічну тривалість Великого розселення слов'ян:
 - а) VI – V ст. до н.е.
 - б) IV – II ст. до н.е.
 - в) I – III ст. н. е.
 - г) IV-V ст. н. е.
 - д) VI-VII ст. н. е.

- 2) Вкажіть назву племінного союзу на території якого виникла Давня Русь:
 - а) деревляни
 - б) полочани
 - в) поляни
 - г) сіверяни
 - д) волиняни

- 3) Визначте спосіб утвердження династії Рюриковичів у Києві:
 - а) укладення мирної угоди
 - б) завоювання
 - в) запрошення киянам
 - г) династійний переворот
 - д) таємна змова з язичницькою верхівкою

- 4) Вкажіть яку землю найперше Ольга підпорядкувала безпосередньо Києву:
 - а) Новгородську
 - б) Деревлянську
 - в) Сіверянську
 - г) Волинську
 - д) Хорватську

У завданнях 5-8 вкажіть три правильні відповіді.

- 5) Оберіть крилаті вислови, котрі належать князю Святославу:
 - а) «Хочу на вас іти»
 - б) «Хай буде се мати городам руським»
 - в) «Не посоромимо землі Руської»
 - г) «Не задавивши бджіл, не їсти меду»
 - д) «Мертві сорому не знають»

- 6) Вкажіть представників християнського духівництва на Русі:
 - а) бояри
 - б) єпископи
 - в) митрополит

- г) волхви
- д) ченці
- е) дружинники

7) Оберіть слова що стосуються забудови давньоруських міст:

- а) погост
- б) дитинець
- в) двір
- г) поділ
- д) посад
- е) село

8) Вкажіть промисли русичів:

- а) садівництво
- б) рибальство
- в) мисливство
- г) бортництво
- д) тваринництво
- е) склоробство

У завданнях 9-12 встановіть хронологічну послідовність.

9) Розташуйте події у хронологічній послідовності:

- а) об'єднання тюркомовних племен у Хазарський каганат
- б) літописне повідомлення про закликання варягів Рюрика, Сінеуса та Трувора
- в) виникнення готського «королівства Германаріха»
- г) утворення Візантійської імперії
- д) заснування Києва
- е) остання згадка про антів в історичних джерелах

10) Розташуйте події у хронологічній послідовності:

- а) похід князя Аскольда на Візантію
- б) життя легендарного князя Кия
- в) повстання антського вождя Божа
- г) перша поява печенігів на півдні Русі
- д) утвердження Олега на київському столі
- е) смерть князя Рюрика у Новгороді

11) Розташуйте події у хронологічній послідовності:

- а) повстання древлян проти князя Ігоря
- б) перший балканський похід князя Святослава
- в) вбивство князів Аскольда та Діра (за літописом)
- г) подорож княгині Ольги до Константинополя
- д) правління князя Олега у Києві
- е) приборкання князем Ігорем древлян і накладення на них данини більшої за Олегову

Нова історія України

Українські землі під владою Речі Посполитої. Наростання національно визвольної боротьби українського народу середини XVII століття.

У завданнях 1-4 вкажіть одну правильну відповідь.

1. Вкажіть у якому році було зведено на о-ві Хортиця Запорозьку Січ:
 - а) 1525 р.
 - б) 1551 р.
 - в) 1556 р.
 - г) 1572 р.
 - д) 1575 р.
2. Вкажіть у якому році було утворено Річ Посполиту:
 - а) 1513 р.
 - б) 1569 р.
 - в) 1576 р.
 - г) 1586 р.
 - д) 1596 р.
3. Зазначте унію, яка об'єднала більшість українських земель із Литвою і Польщею в одну державу:
 - а) Кревська
 - б) Городельська
 - в) Люблінська
 - г) Острозька
 - д) Берестейська
4. Визначте хто очолив перше масштабне повстання козаків наприкінці XVI ст.:
 - а) Криштоф Косинський
 - б) Северин Наливайко
 - в) Петро Сагайдачний
 - г) Дмитро Вишневецький
 - д) Тарас Федорович

У завданнях 5-8 вкажіть три правильні відповіді.

5. Оберіть причини, що зумовили прихильне ставлення української знаті до унії Литви та Польщі:
 - а) можливість створити дієву оборону від Кримського ханства
 - б) шляхетські «наїзди» та свавілля
 - в) надія на рівноправне становище України з Литвою та Польщею
 - г) сподівання на широкі привілеї, права і впливи;
 - д) наміри отримати більше орних земель і залежних селян
 - е) необхідність протидії Московському князівству
6. Оберіть наслідки Люблінської унії для українських земель:
 - а) надання Україні статусу автономії
 - б) розвиток національної культури
 - в) об'єднання українських земель у складі однієї держави
 - г) утвердження шляхетської демократії
 - д) виникнення православних братств

- г) посилення російського впливу
7. Вкажіть основні стани українського суспільства в XVI ст.
- а) князі
 - б) шляхта
 - в) бояри
 - г) козаки
 - д) міщани
 - е) селяни
8. Оберіть регіони, щоб були приєднані до складу Польщі внаслідок Люблінського сейму:
- а) Чернігово-Сіверщина
 - б) Волинь
 - в) Галичина
 - г) Київщина
 - д) Брацлавщина
 - е) Поділля

У завданнях 9-12 встановіть хронологічну послідовність.

9. Розташуйте події у хронологічній послідовності:
- а) початок Лівонської війни
 - б) козацька реформа (реєстр) польського короля
 - в) юридичне узаконення кріпацтва
 - г) битва під П'яткою між Костянтином Острозьким і Криштофом Косинським
 - д) Целорська битва
 - г) I Литовський статут
10. Розташуйте події у хронологічній послідовності:
- а) ухвалення сеймом «Порядків щодо козаків та України»
 - б) Люблінська унія
 - в) початок правління короля Владислава IV
 - г) перше письмове свідчення про козаків
 - д) перша спроба створити реєстр козаків
 - е) II Литовський статут
11. Розташуйте події у хронологічній послідовності:
- а) III Литовський статут
 - б) ухвала Люблінського сейму про об'єднання Литви і Польщі
 - в) універсал Сигізмунда II Августа про об'єднання Київщини
 - г) прийняття «Ординації Війська Запорізького реєстрового...»
 - д) проведення православного та уніатського соборів у Бересті
 - е) царювання в Московській державі Олексій I Романоїва
12. Розташуйте події у хронологічній послідовності:
- а) утворення козацтва
 - б) посилення кріпосного гніту
 - в) розгортання антифеодальної боротьби
 - г) поява перших січей
 - д) напади ординців на українські землі
 - е) урядова угода про устрій реєстровців

У завданнях 13-16 встановіть відповідність між двома групами елементів.

13. Встановіть відповідність між датами та лідерами повстань:
а) 1594-1596 рр.	1) Криштоф Косинський
б) 1630 р.	2) Павло Бут, Дмитро Гуня, Яків Остринин
в) 1637-1638 рр.	3) Тарас Федорович (Трясило)
г) 1591-1593 рр.	4) Северин Наливайко
14. Встановіть відповідність між назвами територій та їх характеристиками:
а) Дике Поле	1) кочові стоябища нагайських татар
б) Дніпровський Низ	2) плавні з островами, озерами, протоками
в) Великий Луг	3) степи не обжиті осілим населенням
г) улус	4) пасмо території за порогами Дніпра
15. Встановіть відповідність між історичними особами та подіями:
а) Дмитро Вишневецький	1) створення реєстрового
б) Дмитро Яворницький	2) заснування фортеці на о. Хортиця
в) Стефан Баторій	3) написання праці «Історія козаків»
г) Михайло Литвін	4) опис південних українських степів
16. Встановіть відповідність між датами і подіями
а) 1577 р.	1) Полянівський мир між Московією та Польщею
б) 1616 р.	2) зруйнування фортеці Кодак Іваном Сулимою
в) 1634 р.	3) Взяття Петром Сагайдачним фортеці Кафи
г) 1635 р.	

У завданнях 17-20 встановіть відповідність між особами, датами та подіями.

17. Встановіть відповідність між особами, датами та подіями:
а) Іван Підкова	1) літо 1563 р.	А) участь в роботі
б) Дмитро Вишневецький	2) весна 1569 р.	сейму
в) Костянтин Острозький	3) осінь 1577 р.	Б) зайняття престолу в Яссах
		В) лицарська смерть
18. Встановіть відповідність між особами, датами і подіями:
а) Марко Жмайло	1) травень 1596 р.	А) спорудження фортеці Кодак
б) Гійом де Боплан	2) вересень 1625 р.	Б) Солоницька битва
в) Северин Наливайко	3) літо 1635 р.	В) польсько-козацький конфлікт

19. Встановіть відповідність між історичними особами, періодами та явищами:
а) Петро Сагайдачний	1) початок XVII ст.	А) знищення козаками фортеці Кодак
б) Павло Павлюк, Дмитро Гуня	2) 1637 - 1638 рр.	Б) морські походи
в) Іван Сулима	3) 1635 р.	В) козацьке повстання

20. Встановіть відповідність між договорами, датами і кількістю реєстрового козацтва:
а) Куруківська угода	1) вересень 1625 р.	А) реєстр 6 тисяч
б) «Ординація ...» сейму	2) травень 1630 р.	Б) реєстр 8 тисяч
в) Переяславська угода	3) березень 1638 р.	В) реєстр 6 тисяч

Українська революція (1917-1920 рр.)

У завданнях 1-4 вкажіть одну правильну відповідь.

1. Оберіть прізвища членів першого складу Генерального секретаріату:
 - а) М. Грушевський, В. Винниченко, С. Петлюра
 - б) С. Петлюра, М. Міхновський, П. Христюк
 - в) В. Голубович, Б. Мартос, В. Затонський
 - г) М. Грушевський, П. Христюк, Х. Барановський
 - д) В. Винниченко, Б. Мартос, Х. Барановський
2. Визначте дату проголошення II Універсалу Центральної Ради:
 - а) 10 червня 1917 року
 - б) 15 червня 1917 року
 - в) 3 липня 1917 року
 - г) 12 серпня 1917 року
 - д) 7 листопада 1917 року
3. Вкажіть, коли відбувся бій під Крутами:
 - а) 4-5 липня 1917 року
 - б) 25 жовтня 1917 року
 - в) 4 грудня 1917 року
 - г) 16 січня 1918 року
 - д) 26 січня 1918 року
4. Вкажіть місто, в якому було вперше було проголошено встановлення радянської влади:
 - а) Київ
 - б) Харків
 - в) Одеса
 - г) Катеринослав
 - д) Донецьк

У завданнях 5-8 вкажіть чотири правильні відповіді.

5. Назвіть основні тези партії більшовиків навесні 1917 р.:
 - а) жодної підтримки Тимчасового уряду
 - б) вся влада Радам
 - в) розвиток приватної власності
 - г) диктатура пролетаріату
 - д) чітке розмежування трьох гілок влади
 - е) підтримка українського національного руху
 - є) ідея світової революції

ж) війна до переможного кінця

6. Визначте основні положення II Універсалу:
- а) проголошення УНР
 - б) делегування до Центральної Ради представників національних меншин
 - в) вимога підготовки законопроекту про автономію
 - г) встановлення 8-годинного робочого дня
 - д) проголошення курсу на соціалізацію землі
 - е) визнання Тимчасовим урядом Генерального секретаріату
 - є) відкладення проголошення автотомії України до Установчих зборів
 - ж) проголошення незалежності УНР
7. Вкажіть основні положення «Тимчасової інструкції Генеральному Секретаріату»:
- а) влада Генерального Секретаріату поширюється на 9 українських губерній
 - б) Генеральний секретаріат є вищим органом Тимчасового уряду на Україні
 - в) призначення комісара України і генерального контролера Тимчасовим урядом
 - г) Генеральний секретаріат є підзвітним лише Центральній Раді
 - д) Генеральний секретаріат уповноважений самостійно видавати накази і розпорядження
 - е) влада Генерального секретаріату поширюється на 5 українських губерній
 - є) кандидатури на посади секретарів затверджуються Центральною Радою
 - ж) Центральна рада не має законодавчих прав
8. Визначте основні тези ультиматуму РНК до Центральної Ради:
- а) вимога роззброєння українських військових формувань
 - б) підтвердження права на самовизначення всіх націй
 - в) звинувачення Центральної Ради у невизнанні органів радянської влади на Україні
 - г) схвалення дій Центральної Ради і сподівання на мир
 - д) вимога припинити пропуск білогвардійських військ на Дон
 - е) схвалення і підтримка III Універсалу
 - є) вимога розпуску Центральної Ради
 - ж) звинувачення Центральної ради у дезорганізації фронту

У завданнях 9-12 встановіть хронологічну послідовність:

9. Розташуйте події у хронологічній послідовності:
- а) повстання самостійників
 - б) проголошення I Універсалу
 - в) харківський з'їзд Рад
 - г) Всеукраїнський національний конгрес
 - д) «Тимчасова інструкція Генеральному секретаріату»
 - е) проголошення УНР
10. Розташуйте події у хронологічній послідовності:
- а) проголошення IV Універсалу
 - б) I Всеукраїнський військовий з'їзд
 - в) ультиматум РНК
 - г) створення Генерального секретаріату
 - д) створення Червоного козацтва
 - е) з'їзд поневолених народів

11. Розташуйте події у хронологічній послідовності:
- а) проголошення незалежності УНР
 - б) з'їзд Вільного козацтва
 - в) створення Центральної Ради
 - г) корніловський заколот
 - д) захоплення більшовиками Києва
 - е) проголошення II Універсалу
12. Розташуйте події у хронологічній послідовності:
- а) Демократична нарада
 - б) проголошення III Універсалу
 - в) створення ЦВК Рад на Україні
 - г) бій під Крутами
 - д) підписання Брест-Литовського мирного договору
 - е) створення Чорноморської ради

У завданнях 13-16 встановіть відповідність між двома групами елементів.

13. Встановіть відповідність між датами та подіями:
а) 3-4 березня 1917 року	1) підписання Брест-Литовського мирного договору
б) 4 серпня 1917 року	2) створення Центральної Ради
в) 26 січня 1917 року	3) «Тимчасова інструкція Генеральному Секретаріату»
г) 28 січня 1918 року	4) захоплення більшовиками Києва
14. Встановіть відповідність між історичними подіями і містами, де вони відбулися:
а) з'їзд Вільного козацтва	1) Київ
б) Демократична нарада	2) Харків
в) створення ЦВК Рад в Україні	3) Петроград
г) проголошення IV Універсалу	4) Звенигород
15. Встановіть відповідність між датами та подіями:
а) 3-4 березня 1917 року	1) з'їзд поневолених народів
б) 28 травня – 2 червня 1917 року	2) ультиматум РНК Центральної ради
в) 8-14 вересня 1917 року	3) I Селянський з'їзд
г) 4 грудня 1917 року	4) створення Центральної Ради
16. Встановіть відповідність між датами та подіями:
а) 4 березня 1917 року	1) повстання самостіників
б) 5-8 травня 1917 року	2) створення Київської губернської ради об'єднаних громадських організацій
в) 15 червня 1917 року	3) I Військовий з'їзд
г) 4-6 липня 1917 року	4) створення Генерального секретаріату

У завданнях 17-20 встановіть відповідність між трьома групами елементів.

17. Співведнесіть універсали Центральної Ради, дати їх прийняття і процитовані з них уривки:

а) I Універсал	1) 19 березня 1917 року	А) «Прямуючи до автономного ладу в Україні, Центральна рада в згоді з національними меншостями України підготовлятиме проекти законів про устрій України»
б) II Універсал	2) 10 червня 1917 року	Б) «Однині Українська Народна Республіка стає самостійною, ні від кого незалежною, вільною, суверенною державою»
в) III Універсал	3) 15 червня 1917 року	В) «Віднині Україна стає Українською Народною республікою»
г) IV Універсал	4) 3 липня 1917 року	Г) «Хай буде Україна вільною. Не одділяючись від всієї Росії, не розриваючи з державою Російською, хай народ український на своїй землі має право сам порядкувати своїм життям»
	5) 7 листопада 1917 року	
	6) 3 грудня 1917 року	
	7) 9 січня 1918 року	

18. Встановіть відповідність між політичним партіями, їх представниками і проголошеними ідеями:

а) есери	1) М. Міхновський	А) диктатура пролетаріату
б) хлібороби	2) С. Шемет	Б) проголошення незалежності України
в) самостійники	3) В. Затонський	В) проголошення автономії України
г) більшовики	4) М. Грушевський	Г) збереження приватної власності

19. Встановіть відповідність між політичними партіями, їх представниками і проголошеними ідеями:

а) 10 червня 1917 року	1) прийняття II Універсалу	А) обмеження повноважень Генерального секретаріату
б) 3 липня 1917 року	2) корніловський заколот	Б) проголошення автономії України
в) 4 серпня 1917 року	3) затвердження «Тимчасової інструкції Генеральному секретаріату»	В) створення Комітету з охорони Революції
г) 26 серпня 1917 року	4) прийняття I Універсалу	Г) відмова Центральної Ради від самочинного проголошення автономії

20. Встановіть відповідність між датами, подіями та їх наслідками:

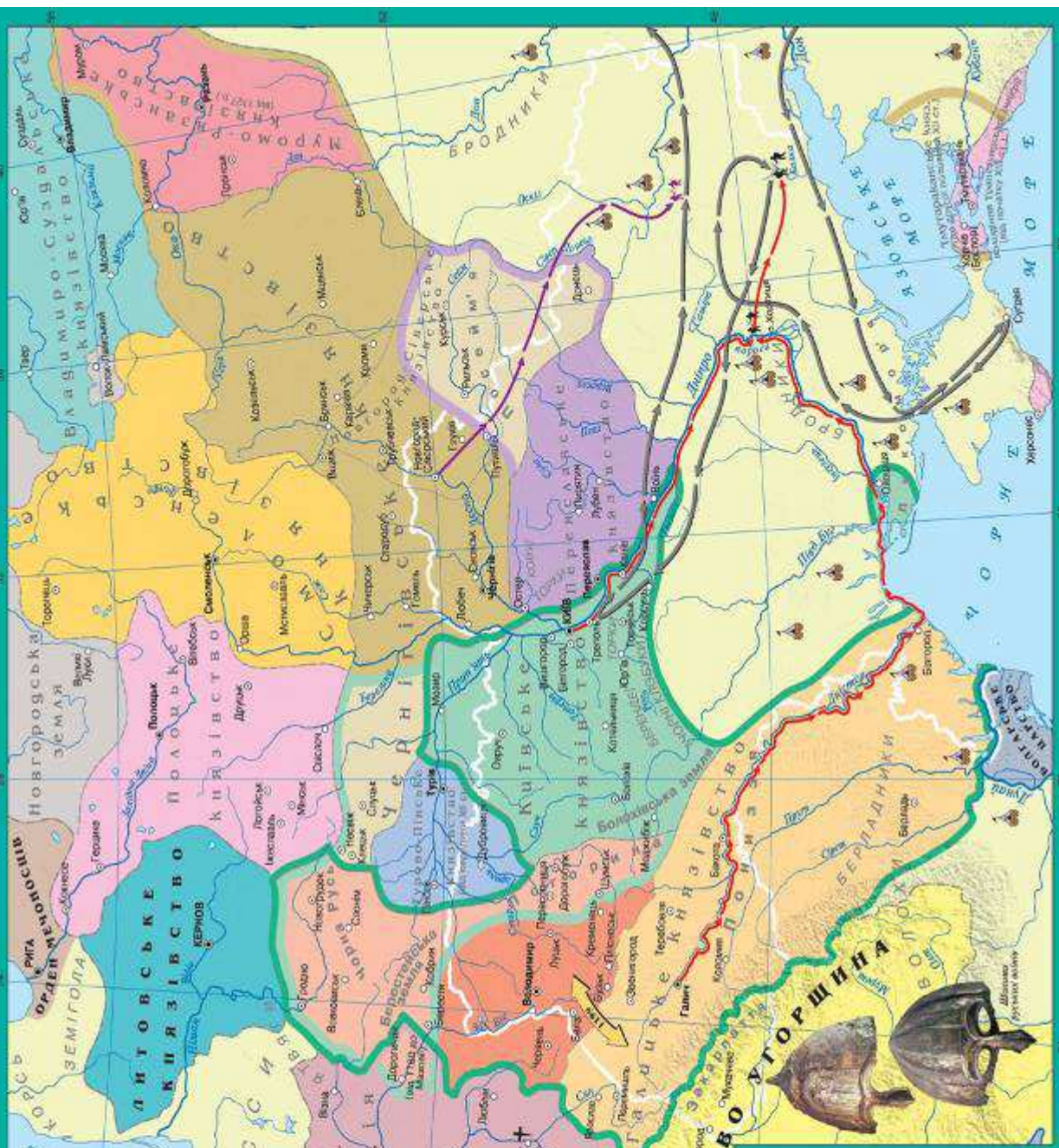
а) квітень 1917 року	1) підписання УНР Брест-Литовського мирного договору	А) створення Генерального військового комітету на чолі з С. Петлюрою
б) червень 1917 року	2) Український національний конгрес	Б) початок продовольчих поставок до Німеччини
в) вересень 1917 року	3) початок роботи II Всеукраїнського військового з'їзду	В) проголошення Центральною Радою офіційного курсу на скликання українських Установчих зборів
г) січень 1918 року	4) проведення в Києві з'їзду поневолених народів	Г) обрання нового пленуму Центральної Ради та її голови – М. Грушевського

Питання до іспиту з курсу «Історія України»

1. Поява людини і первісних форм співжиття на українських теренах: палеоліт, мезоліт, неоліт.
2. Розклад первіснообщинного і зародження ранньокласового суспільства в українських землях: киммерійці, скіфи, сармати.
3. Грецька колонізація Північного Причорномор'я.
4. Міжнародні відносини Київської держави.
5. Економічний розвиток і соціальні відносини в Київській Русі IX - першої половини XIII ст.
6. Духовне і культурне життя Давньої Русі.
7. Феодальна роздробленість на Русі. Її причини та наслідки.
8. Золотоординське іго в українських землях та його наслідки.
9. Українські землі у складі Великого князівства Литовського (1340 - 1569 рр.)
10. Польська експансія в українські землі у XIV - середині XVIст.
11. Релігійне життя в Україні в XVI — на початку XVII ст. Берестейська церковна унія.
12. Витоки та походження козацтва. Суспільно-політичний устрій Запорозької Січі.
13. Утворення Кримського ханства та його експансія в українських землях.
14. Козацько-селянські повстання кінця XVI - 30-х рр. XVII ст.
15. Україна напередодні Національно-визвольної війни: причини, характер, рушійні сили.
16. Формування Української козацької держави Б. Хмельницького. Внутрішня і зовнішня політика українського уряду.
17. Укладення українсько-російського договору 1654 р., його сутність і значення.
18. “Гадяцький трактат” І. Виговського. “Руїна” в українських землях.
19. Лівобережна Україна за часів І. Мазепи.
20. Перша українська політична еміграція. “Конституція” П. Орлика.
21. Обмеження автономних прав Гетьманщини за часів І. Скоропадського і перша ліквідація гетьманства. П. Полуботок.
22. Останні спроби старшини щодо збереження автономії Гетьманщини (1727 -1764 рр.) Данило Апостол, Кирило Розумовський.
23. Соціальні та національні рухи в українських землях у XVIII ст. (опришківство, гайдамаччина)
24. Поділи Речі Посполитої і приєднання правобережних та західноукраїнських земель до Російської та Австрійської імперій.
25. Початки українського національного відродження в Наддніпрянщині (від кінця XVIII с середини 40-х рр. XIX ст).
26. Кирило-Мефодіївське товариство та його історичне значення.
27. Первістки пробудження національної свідомості в західноукраїнських землях. «Руська трійка»
28. Події революції 1848 р. на західноукраїнських землях.
29. Буржуазні реформи 60-70-х рр. XIX ст. в Наддніпрянській Україні та їх наслідки.
30. Український національний рух другої половини XIX ст. В. Антонович, М. Драгоманов.
31. Суспільно-політичний рух в західноукраїнських землях другої половини XIX початку XX ст.: москвофіли, народовці, перші політичні партії.
32. Українські політичні партії в Наддніпрянщині на початку XX ст.
33. Початок української національно-демократичної революції 1917 р. УНР доби Центральної Ради.
34. Гетьманат П. Скоропадського 1918 р.
35. Встановлення влади Директорії. Відродження УНР.
36. Поразка української національно-демократичної революції 1917 - 1920 рр. та її причини.

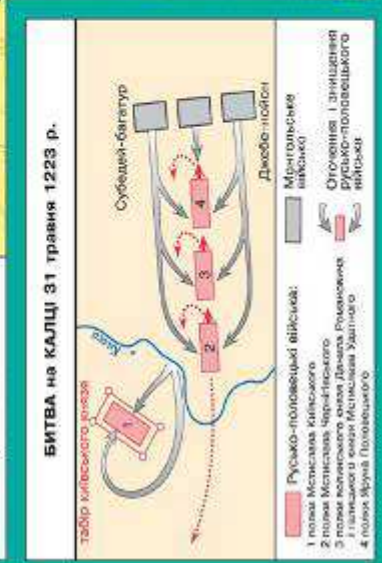
37. УСРР на початку 1920-х рр. Нова економічна політика.
38. Форсована індустріалізація та колективізація в Україні. Голод 1932-1933 рр.
39. Українізація в УРСР 1920-х рр.: причини, перебіг, наслідки.
40. Встановлення сталінського тоталітарного режиму в 30-рр. Репресії в Україні.
41. Напад Німеччини на СРСР. Фашистський окупаційний режим в Україні.
42. Рух опору в Україні. Діяльність ОУН-УПА.
43. Визволення території України від німецько-фашистських загарбників.
44. Відбудова народного господарства УРСР у 1945-1950-х рр. Радянізація західних областей України.
45. Радянська Україна доби десталінізації (1956 - 1964 рр.)
46. Наростання кризових явищ у соціально-економічній, суспільно-політичній та культурній сферах в період 1965-1985 рр.
47. УРСР часів “перебудови” в СРСР.
48. Політична криза в СРСР 1991 р. Проголошення незалежності України у серпні 1991р.
49. Незалежна Україна на міжнародній арені.

50. Європейський вибір України. Реалізація нового соціально-економічного реформаційного курсу та його наслідки.

УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ в другій половині XII—першій чверті XIII ст. УТВОРЕННЯ ГАЛИЦЬКО-ВОЛИНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

- Київська земля в першій половині XII ст.
- Переяславська земля в першій половині XII ст.
- Чернігівська земля в першій половині XII ст.
- Території, приєднані до Чернігівської землі впродовж XII ст.
- Волинська земля в першій половині XII ст.
- Території, приєднані до Волинської землі впродовж XII ст.
- Об'єднання Волинського і Галицького князівств; утворення Галицько-Волинської держави
- Держави Романа Мстиславича в 1201–1205 рр.
- Місце заребати Романа Мстиславича (1205 р.)
- Райони князівств найбільшох польованих орд
- Похід Ігоря Святославича проти половців та його поразка в 1185 р.
- Похід монголів у 1223 р.
- Похід русських князів проти монголів

НАЦІОНАЛЬНО-ВИЗВОЛЬНА ВІЙНА УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ ПІД ПРОВОДОМ Б.ХМЕЛЬНИЦЬКОГО (ПОДІЇ 1648 – 1650 рр.)

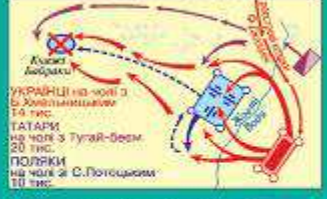
- Проголошення Б.Хмельницького гетьманом; початок Національно-визвольної війни (весна 1648 р.)
- Володіння Я. Вишневецького на Лівобережжі на початку 1648 р.
- Бачишарська угода про військову взаємодопомогу між ховрами й татарами (лютий – березень 1648 р.)
- Дії сторін у 1648 р.:
- козацькі війська на чолі з Б.Хмельницьким
- татарські війська (союзники Б.Хмельницького)
- польські війська
- Місця найважливіших перемог козацького війська
- Облога міст козаками
- Північно-західна межа території, охороненої Національно-визвольною війною
- Проголошення Б.Хмельницьким програми побудови Української козацької держави (січень 1649 р.)
- Дії сторін у 1649 р.:
- козацькі війська на чолі з Б.Хмельницьким
- польські війська
- Зборівський мирний договір (8 серпня 1649 р.)
- Кордони Української козацької держави за Зборівським договором
- ЧИГИРИН
- Столиця Української козацької держави

Молдавський похід Б.Хмельницького (серпень – вересень 1650 р.)

Держави, з якими Б.Хмельницький підтримував дипломатичні відносини

Володіння Османської імперії (а) та її васалів (б)

БИТВА НА ЖОВТИХ ВОДАХ 5-6 травня 1648 р.

БИТВА ПІД КОРСУНЕМ 16 травня 1648 р.

БИТВА ПІД ПИЛЯВЦЯМИ 11-13 вересня 1648 р.

БИТВА ПІД ЗБОРОВОМ 5-6 серпня 1649 р.

- війська козацькі
- війська польські
- війська татарські
- війська польські
- вступ
- вступ
- відступ
- відступ
- оточення
- оточення
- знищення військ